

Εημερώματα 17^{ης} του Νοέμβρη 1973...μια ημερομηνία που χάραξε τις σελίδες της νεότερης ελληνικής ιστορίας και τυπώθηκε στις συνειδήσεις πολλών από μας ως σύμβολο αντίστασης σε κάθε μορφή καταπίεσης και τυραννίας. Φέτος συμπληρώνονται 47 χρόνια από τη νύχτα εκείνη που επιβεβαιώνει πόση δύναμη έχει ένας λαός και πόσο μπορεί να αλλάξει την πραγματικότητα που βιώνει όταν αληθινά το θέλει.

Η δικτατορία της 21^{ης} Απριλίου 1967 δεν ήταν ένα ξαφνικό γεγονός στην ελληνική πολιτική σκηνή. Μετά το τέλος του εμφύλιου πολέμου στη χώρα μας δημιουργήθηκαν οι μηχανισμοί που «γέννησαν» τη δικτατορία. Οι ατομικές ελευθερίες δεν προστατεύτηκαν. Έτσι φτάνουμε στην 21^η Απριλίου 1967, μια σκοτεινή μέρα της ελληνικής ιστορίας που διήρκεσε επτά ολόκληρα χρόνια. Επτά χρόνια που στο όνομα της δήθεν σωτηρίας και ασφάλειας της χώρας καταπατούνται οι ατομικές ελευθερίες, καταργείται η Βουλή, συστήνονται στρατιωτικά δικαστήρια, απαγορεύονται οι συγκεντρώσεις άνω των 3 ατόμων και πού λόγος φυσικά για απεργίες, διαμαρτυρίες ή εκλογές. Όσο κατέχουν δημόσιες θέσεις και θεωρούνται επικίνδυνοι για το καθεστώς απομακρύνονται, όσοι υπηρετούν στην εκπαίδευση ή στα σώματα ασφαλείας οφείλουν να δηλώνουν πίστη και υποταγή στη χούντα, αλλιώς μετατίθενται δυσμενώς, απολύονται, συλλαμβάνονται, φυλακίζονται και βασανίζονται ως «επικίνδυνοι για την πατρίδα».

Η ελευθερία του τύπου είναι άγνωστη έννοια αφού το ραδιόφωνο, η τηλεόραση και οι εφημερίδες οφείλουν να γράφουν και να μεταδίδουν προγράμματα και ειδήσεις με τρόπο ανώδυνο για τη χούντα. Για αυτό και πολύς κόσμος δεν είχε επίγνωση του τι ακριβώς συνέβαινε στα κρατητήρια της ασφάλειας όπου οδηγούνταν οι αντιφρονούντες.

Για να συλληφθείς ήταν αρκετό να ακούσεις ή να σιγοτραγουδήσεις κάποιο τραγούδι του Μίκη Θεοδωράκη, να διαβάσεις σε δημόσιο χώρο ή να απαγγείλεις ένα ποίημα του Ρίτσου. Πόσο μάλλον όταν στο χώρο εργασίας σου, στο σχολείο σου, στο μαγαζί σου, στο καφενείο τολμάς να σχολιάσεις την κατάσταση ή να τοποθετηθείς εναντίον των αυθαίρετων προσαγωγών, των φυλακίσεων, των βασανιστηρίων, της λογοκρισίας, της αναξιοκρατίας, της κατευθυνόμενης ενημέρωσης. Οι αντιφρονούντες αυτόματα βαπτίζονται «εχθροί της πατρίδας» κι επικίνδυνοι για την ασφάλεια της χώρας. Έτσι απλά γιατί οι λέξεις έχουν προ πολλού χάσει το νόημά τους... «πατριώτης» για κάθε δικτατορικό καθεστώς είναι ο σιωπηλός, ο αφανής, ο κλεισμένος στον εαυτό του και στα όρια του σπιτιού του, αυτός που δεν ορθώνει ανάστημα, που δεν συνδικαλίζεται, δεν αρθρώνει λόγο που απορρέει από σκέψη αχειραγώγητη. Για κάθε καθεστώς καταπίεσης και ισοπέδωσης φίλος του έθνους είναι αυτός που στηρίζει όσους εκμεταλλεύονται τον ιδρώτα και το μόχθο των ανθρώπων που προσπαθούν να επιβιώσουν και να αναθρέψουν τα παιδιά τους με αξιοπρέπεια, αυτός που δε βγάξει την αλήθεια στην επιφάνεια, δεν ασχολείται να ενημερωθεί και να ενημερώσει, να αφυπνιστεί και να αφυπνίσει. Όταν μέσα σε ένα τέτοιο καθεστώς όπου οι δημοκρατικές διαδικασίες, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα δεν αναγνωρίζονται, καταφέρεις και κρατήσεις τη σκέψη και τα ιδανικά σου ακέραια και ορθώσεις το ανάστημά σου, τότε είσαι «εχθρός του έθνους», συλλαμβάνεσαι με κάθε είδους επινοημένη

κατηγορία, φυλακίζεσαι, βασανίζεσαι απάνθρωπα με μαρτύρια που δεν μπορείς να κατανοήσεις πώς είναι δυνατόν να εκτελούνται από συνανθρώπους σου...από ανθρώπους που μετά θα γυρίσουν στα σπιτία τους σαν να έκαναν μια οποιαδήποτε άλλη δουλειά. Πόσες φορές δυστυχώς η πανανθρώπινη και η ελληνική ιστορία δεν έχει αμαυρωθεί από καθεστώτα όπου η αποκτήνωση και ο βασανισμός ανθρώπου από άνθρωπο είναι απλά μέρος μιας δουλειάς ή επιβραβεύεται κιόλας. Δυστυχώς πολλοί ήταν και οι συμπατριώτες μας που συνεργάστηκαν με τη χούντα και κατάφεραν να πλουτίσουν, να ανέβουν κοινωνικά, να καταλάβουν δημόσιες θέσεις και αξιώματα.

Καθ' όλη τη διάρκεια της δικτατορίας, με πρωτοπόρα τη νεολαία, πάντα υπήρχαν αντιδικτατορικές εκδηλώσεις. Πάντα υπήρχαν δυναμικές κινητοποιήσεις παρά τις διώξεις, τις καταδίκες, τις φυλακίσεις, τους εκτοπισμούς και τα βασανιστήρια εις βάρος των «αντιφρονούντων». Το φοιτητικό κίνημα έπαιξε τον σπουδαιότερο ρόλο στην πάλη κατά της δικτατορίας. Ήδη από το 1972 τα πανεπιστήμια βρίσκονται σε αναβρασμό. Οι φοιτητές ζητούν ελεύθερες φοιτητικές εκλογές. Τον Φεβρουάριο του '73 αποφασίζουν να προχωρήσουν σε αποχή από τα μαθήματα. Η απόφαση για ανάκληση των αναβολών στράτευσης των φοιτητών που συμμετείχαν στην αποχή, αποτέλεσε τον καταλύτη των επερχόμενων γεγονότων.

Στις 14 του Νοέμβρη 1973 οι φοιτητές καταλαμβάνουν το Πολυτεχνείο. Στην οδό Πατησίων σκορπίζονται προκηρύξεις και κόσμος πολύς συγκεντρώνεται στους δρόμους. Την επόμενη μέρα οι συγκεντρωμένοι πυκνώνουν όλο και περισσότερο στους δρόμους γύρω από το Πολυτεχνείο όσο περνούν οι ώρες.

Την Παρασκευή 16 Νοεμβρίου μπαίνει σε λειτουργία ο ραδιοφωνικός πομπός που θα μεταδώσει το μήνυμα της αντίστασης στην Αθήνα. Καλούν τον λαό να κινητοποιηθεί. Η εξέγερση γενικεύεται. Το κέντρο της Αθήνας δονείται από διαδηλώσεις. Ο κόσμος στους δρόμους με μια φωνή και μια ψυχή τραγουδά δυνατά και αποφασιστικά το «Πότε θα κάνει ξαστεριά».

Η αστυνομία απαγορεύει την κυκλοφορία στο κέντρο της Αθήνας, ενώ από τα μεγάφωνα οι φοιτητές κάνουν έκκληση στον κόσμο να μην τους εγκαταλείψει. Η αστυνομία ρίχνει δακρυγόνα έξω και μέσα στο Πολυτεχνείο. Οι φοιτητές ανάβουν φωτιές για να τα εξουδετερώσουν ή ακολουθούν τις οδηγίες του σταθμού τους. Όμως η ατμόσφαιρα έχει δηλητηριασθεί από τα αέρια. Ο σταθμός κάνει διαρκώς εκκλήσεις, ενώ ταυτόχρονα προτρέπει τον λαό να συσπειρωθεί γύρω του για να πολεμήσει τη χούντα. Λίγο μετά τα μεσάνυχτα τα πρώτα τανκς εμφανίζονται, ενώ στο νοσοκομείο που οργανώθηκε μεταφέρονται όλο και περισσότεροι τραυματίες. Στις 1 μετά τα μεσάνυχτα τα τανκς έχουν ζώσει το Πολυτεχνείο και τα μεγάφωνα μεταδίδουν: *«Αδέλφια μας στρατιώτες! Αδέλφια μας στρατιώτες! Πώς είναι δυνατόν να πυροβολήσετε τ'αδέλφια σας; Πώς είναι δυνατόν να κυθεί ελληνικό αίμα; Αφού όλοι πιστεύουμε στη λευτεριά! Εγώ πρώτος αρχίζω τον Εθνικό Ύμνο, το αιώνιο σύμβολο της ελευθερίας «Σε γνωρίζω από την κόψη του σπαθιού την τρομερή, σε γνωρίζω από την όψη που με βια μετράει τη γη. Απ'τα κόκαλα βγαλμένη των Ελλήνων τα ιερά και σαν πρώτα ανδρειωμένη, χαίρε, ω χαίρε, λευτεριά!»... Ελληνικέ λαέ, πρέπει να μάθεις! Πρέπει να μάθεις ότι αυτήν τη στιγμή αγωνίζονται τα παιδιά σου! Όλος ο*

ελληνικός λαός και προπαντός ο λαός της Αθήνας, βρίσκεται στους δρόμους, μπροστά στα τανκς! Εδώ Πολυτεχνείο! Εδώ Πολυτεχνείο!»

Οι φοιτητές είναι ανεβασμένοι στα κάγκελα και τους δίνεται διορία 20 λεπτών να αποχωρήσουν, ενώ ένα από τα τανκς παίρνει θέση απέναντι από την είσοδο. Ώρα τρεις παρά δέκα, ξημερώματα Σαββάτου. Ο επικεφαλής αξιωματικός με μια κίνηση του χεριού του δίνει εντολή να ξεκινήσει το τανκ. Η πόρτα πέφτει και το τανκ συνεχίζει την πορεία του φτάνοντας μέχρι τις σκάλες του κτιρίου. Μαζί του μπαίνουν και οι άνδρες της ασφάλειας και των ειδικών δυνάμεων. Πέφτουν πυροβολισμοί. Όσοι βρίσκονται στην πύλη και δε χτυπήθηκαν υποχωρούν στο εσωτερικό. Στους γύρω δρόμους γίνονται άγριες συμπλοκές μεταξύ των αστυνομικών και των διαδηλωτών. Οι αστυνομικοί πυροβολούν ασταμάτητα. Πολλοί πέφτουν βαριά τραυματισμένοι ή νεκροί. Μέσα στο κτίριο οι συγκρούσεις γενικεύονται. Η κύρια μάχη γίνεται ανάμεσα στους αστυνομικούς και τους εξεγερμένους, ενώ οι άνδρες των ειδικών δυνάμεων βοηθούν τους αστυνομικούς στην εκκένωση του κτιρίου. Στους γύρω δρόμους σε ακτίνα πολλών μέτρων πλήθος κόσμου τραυματίζεται από πυρά της αστυνομίας και του στρατού. Απίστευτες και απολύτως αποκρουστικές σκηνές διαδραματίστηκαν ακόμα και μέσα στο νοσοκομείο που μεταφέρονταν οι βαριά τραυματισμένοι. Ακόμα και κει εισέβαλαν μαινόμενοι αστυνομικοί και χτυπούσαν αλύπητα τους τραυματίες. Κάποιοι γιατροί μαρτυρούν ότι αναγκάζονταν να αλλάζουν τα ονόματα των νοσηλευομένων και την αιτία της εισαγωγής τους για να τους προφυλάξουν από την απίστευτη σε ωμότητα και απανθρωπιά επίθεση των οργάνων της χούντας.

Η εξέγερση του Πολυτεχνείου ήταν η αρχή του τέλους για το τυραννικό καθεστώς το οποίο τελικά κατέρρευσε στις 24 Ιουλίου 1974 κάτω από το βάρος της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο.

47 χρόνια συμπληρώνονται ακριβώς από τότε. Οι επόμενες γενιές μαθαίνουμε για τα γεγονότα εκείνης της εποχής από το σχολείο, τα συνδέουμε στο μυαλό μας με υπέροχα τραγούδια, συγκινητικά ποιήματα και συζητήσεις για το νόημα της επετείου.

Ο αγώνας των νέων του Πολυτεχνείου είναι τρανή απόδειξη της δύναμης που έχει ο λαός όταν είναι αποφασισμένος να διεκδικήσει τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα που στερείται, την ελευθερία λόγου και σκέψης, την αξιοπρέπεια, τη δικαιοσύνη, την αξιοκρατία, την ισονομία, το δικαίωμα να δημιουργεί και να ζει σε μια χώρα φωτεινή, σε μια χώρα ελεύθερη. Οι νέοι του Πολυτεχνείου έκαναν με την αποφασιστικότητα και τη θυσία τους πράξη ό,τι ακριβώς είχαν διδαχθεί από τους αγώνες των προγόνων μας. Η φλόγα που κάθε νέος έχει μέσα του, να βάλει το δικό του λιθαράκι για έναν πιο δίκαιο κόσμο, η φωτιά που ζεσταίνει τις καρδιές και χρωματίζει τους στίχους, τα τραγούδια, το όραμα κάθε ανθρώπου που νιώθει νέος και ανυπότακτος, αυτή η φωτιά φώτισε τις στιγμές εκείνες της νεοελληνικής ιστορίας και έγραψε το έπος του Πολυτεχνείου, που τόσο εξιστορήθηκε, συζητήθηκε, τραγουδήθηκε τα επόμενα χρόνια.

Δεν είναι λίγοι δυστυχώς και όσοι με τον έναν ή τον άλλον τρόπο υποβαθμίζουν ή αμφισβητούν την αξία της επετείου ακόμα και την ορθότητα των εξιστορούμενων γεγονότων. Δεν είναι άξιο απορίας το πώς συμβαίνει αυτό, αν

σκεφτούμε πόσοι εκείνα τα χρόνια συνεργάστηκαν με τη χούντα για ίδιον όφελος ή απλά κράτησαν σιγή σιωπής προσπαθώντας να παραμείνουν αθόρυβοι και ασφαλείς.

Η ιστορία όμως, χαράζεται από τους λίγους και τους αποφασισμένους. Και ποτέ μια πράξη αντίστασης, καθ'όλη τη διάρκεια της ελληνικής ιστορίας, δε βαπτίστηκε «νόμιμη» τον καιρό που αυτή λάμβανε χώρα. Ποτέ η ιστορία δε γράφτηκε από αυτούς που σιώπησαν και παρέμειναν αθόρυβοι και ακίνδυνοι για τους καταπιεστές του λαού.

«Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος

Μπορεί να χρειαστεί ν'αφήσεις τη μάνα σου, την αγαπημένη ή το παιδί σου.

Δε θα διστάσεις.

Θ'απαρνηθείς τη λάμπα σου και το ψωμί σου

Θ'απαρνηθείς τη βραδινή ξεκούραση στο σπιτικό κατώφλι

για τον τραχύ δρόμο που πάει στο αύριο».

Λόγια του ποιητή Τάσου Λειβαδίτη τόσο απλά, τόσο ξεκάθαρα και τόσο επίκαιρα όσο και τα γεγονότα. Όσοι ανήκουμε στη μεταπολιτευτική γενιά δε φανταζόμασταν ίσως ποτέ ότι θα ερχόταν εποχή να αρθρώσουμε ότι το μήνυμα του Πολυτεχνείου δεν είναι απλά σημαντικό, αλλά και επίκαιρο. Το σύνθημα «ΨΩΜΙ,ΠΑΙΔΕΙΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» που πλημμύριζε τους δρόμους της Αθήνας και διαχεόταν μέσα από τη ραδιοφωνική συχνότητα των φοιτητών είναι επίκαιρο σήμερα όσο ποτέ, λέξη προς λέξη! Ο αγώνας των νέων εκείνα τα χρόνια για μια δίκαιη κοινωνία στην οποία φασιστικές εκδηλώσεις ισοπέδωσης και ολοκληρωτισμού δεν έχουν θέση αποτελεί σύμβολο και οδηγό σήμερα για κάθε άνθρωπο που νιώθει ότι το δικαίωμα στην εργασία, στην υγεία, στην παιδεία, το να έχει κάθε παιδί «ένα ποτήρι ζεστό γάλα κι ένα βιβλίο», όπως λέει ο ποιητής της Ρωμοσύνης, «το ζεστό ψωμί στο τραπέζι του κόσμου», «το χαμόγελο της μάνας» δεν είναι πολυτέλειες, αλλά αυτονόητα ανθρώπινα δικαιώματα. Στο χέρι μας είναι να μην ξεχάσουμε, να μην παραμένουμε απλά σιωπηλοί, ανύπαρκτοι, χωρίς προσωπικότητα, να μη σκύβουμε το κεφάλι σε κανενός είδους καταπίεση, να μην αποδεχτούμε καμία τυραννία ως φυσιολογικό φαινόμενο. Η ελευθερία και η αξιοπρέπεια δε χαρίζονται. Κατακτιούνται!

Πηγή: e-selides.gr, κείμενο της εκπαιδευτικού Ευαγγελίας Στερνάκα

έργο του Χρήστου Μποκόρου